

Вікторія Хижевська

*Науковий керівник – канд. іст. наук, проф. Павлюк В. В.,
Національний університет “Острозька академія”*

КОНЦЕПЦІЯ СУЧАСНОЇ СХІДНОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ

У статті проаналізовано основні напрямки східної політики Польщі, її концепцію, викладено її роль в сучасних умовах. Також коротко охарактеризовано основні тенденції до змін на даному напрямку.

The paper analyzes the main trends of the eastern policy of Poland, its concept, describes its role in the modern world. The article also briefly describes the main trends in changes in this direction.

В статье проанализированы основные направления восточной политики Польши, ее концепцию, изложена ее роль в современных условиях. Также кратко охарактеризованы основные тенденции изменений на данном направлении.

Східна політика буда одним із пріоритетних напрямків зовнішньої політики Польщі за президентства Леха Качинського і безперечно, залишатиметься такою і за часів Броніслава Коморовського. Важливість цього напрямку обумовлена не тільки політико-географічними факторами, але й історичними аспектами.

Для Польщі довгий час питання східного кордону було проблемним і переводило її східну політику на інший, відмінний від сучасного, рівень. Першим, хто перевів цей “конфлікт інтересів” у миру площину став Єжи Гедройц. Саме його можна назвати одним із натхненників сучасної концепції східної політики Польщі. Він першим заговорив про те, що налагодження та нормалізація відносин з країнами, які знаходяться на схід від Польщі – це запорука безпеки та гарантія незалежності держави.

У підході до так званих “кресових справ” він пояснював полякам, що потрібно не тільки відкинути упередження щодо литовців, білорусів і українців, але й визнати їх союзниками, відмовитись

будь-яких спроб домінування над ними. Особливу увагу Гедройц приділяв саме Україні і стверджував, що без її незалежності не буде незалежної Польщі [1].

Відтак, аналізуючи східну політику Польщі, треба зазначити, що її концепція спирається на існування наступних напрямків:

Країни колишнього СРСР, які зараз є членами Європейського Союзу (Латвія, Литва, Естонія). Сьогодні ці країни швидше є союзниками Польщі, ніж об'єктами її східної політики. Ці держави разом з Польщею проходили нелегкий шлях інтеграції до ЄС і сьогодні вони є її союзниками у просування ініціативи “Східного партнерства”, що, безумовно, сприяє зближенню їх інтересів, в тому числі і в східному напрямку.

Україна. В цьому плані українсько-польські стосунки водночас є і найбільш успішними і разом з тим, найбільш суперечливими. Це і стратегічне партнерство, це і спільність інтересів, і ряд інших доцентрових факторів. Але разом з тим, бачимо тут і розчарованість в Україні, особливо сьогодні. Польща довгий час намагалась стимулювати Україну іти до Європи, Україна ж в свою чергу, довгий час була “відмінницею” на цьому напрямку. Проте, сьогодні ряд подій антидемократичного характеру ведуть до погіршення українсько-польських відносин.

Росія та Білорусь. Стосовно Білорусі, то досвід показав, що діалог з О. Лукашенком приносить кращі результати, ніж санкції, тим паче, Польща не може ігнорувати відносини з цією країною через наявність спільного кордону та великої кількості поляків та католиків, які проживають на теренах Білорусі. Що стосується Росії, то цей напрям набуває нового значення. В даному випадку ілюстративними стануть слова депутата польського Сейму, політичного коментатора “Газети Виборчої” Мирослава Чеха: “З великим сусідом ліпше жити у згоді, ніж у ворожнечі. Результатом “перезавантаження” в американсько-російських стосунках, а також “стратегічного партнерства” Євросоюзу із Москвою стало те, що Польща уже не може собі дозволити, щоб її звинувачували у русофобії. Часи такі, що поліпшення наших стосунків із Кремлем посилять наші позиції у Вашингтоні, Брюсселі і Берліні. Врешті решт, окрім росіян на сході немає нікого, з ким сьогодні можна провадити серйозну політику” [5].

Країни Закавказзя (Грузія, Вірменія, Азербайджан). Ці країни хоч і розміщені далеко від безпосереднього кордону з Польщею, все ж становлять для неї певний інтерес. Він зумовлений наявністю польської громади в регіоні. В свій час, коли Грузія демонструвала

значні успіхи у становленні демократії, була перспектива плідного двостороннього діалогу. Крім того, сьогодні Польща зацікавлена в цьому регіоні в рамках ініціативи “Східне партнерство”.

Казахстан, Таджикистан, Узбекистан, Туркменістан. Цей напрям, у порівнянні з попередніми, не входить до списку пріоритетних, але становить для Польщі певний інтерес в першу чергу через наявність польської громади на теренах цих держав. Крім того, забезпеченість цих країн нафтою та газом в свій час породила ідеї альтернативних джерел імпорту енергоресурсів. Існувала ідея транспортування енергоресурсів через країни Закавказзя до України (Одеса), а звідтіля до польського кордону (Броди).

Ширший діапазон напрямків східної політики Польщі безперечно характеризує її масштабність. Разом з тим, слід зазначити, що її пріоритетом є все ж відносини з безпосередніми сусідами (Україна, Білорусь) та Росією [4].

Крім того, після вступу Польщі до Європейського Союзу, східний кордон Польщі став східним кордоном ЄС. В силу безпосередньої географічної близькості та ряду політичних причин, Польща стала одним з провідників саме європейської східної політики. І варто зазначити, що сьогодні дуже часто польська східна політика ототожнюється з європейською. Ініціатива “Східного партнерства”, запропонована Польщею охопила країни, які розміщені на схід від кордону ЄС, а отже і польського кордону.

Сьогодні, в умовах кризи, східна політика Польщі зазнає деяких змін. Аналітики стверджують, що вона стає більш прагматичною і відходить від надмірного оптимізму, особливо стосовно України.

Заступниця міністра закордонних справ Польщі Катажина Пелчинська-Наленч зауважує, що останніми роками у Варшаві спостерігається певне розчарування контактами зі східними сусідами, що є, щоправда, закономірним: “Два десятиліття тому, півтора десятиліття тому польська східна політика концентрувалася довкола ясної, амбітної тези: розширення Європейського Союзу на схід. Ми сподівалися, що кордон ЄС сягатиме за Буг, і напевно включатиме Україну та Білорусь. Але ця візія не була реалізована. Еліти країн Східної Європи не показали такого послідовного прагнення вступити до Євросоюзу, яким колись відзначалися польські політики. В цій ситуації єдине, у чому можна звинуватити польську дипломатію – це надмір оптимізму. Усвідомлення цього прийшло власне під час кризи” [2].

Сучасна концепція східної політики Польщі, як і раніше, містить в собі той самий зміст, який полягає у тісній співпраці з найближчи-

ми сусідами задля налагодження конструктивного діалогу, передачі власного досвіду, у випадку України, це, можливо, певна опіка у процесі євроінтеграції. Проте, методи здійснення цієї політики в нових умовах починають набувати нових, більш прагматичних форм.

Список використаної літератури:

1. Курдина З. Єжи Гедройц – редактор, який передбачив польську і українську незалежність [Текст] / З. Курдина// Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. – № 2.

2. Східна політика Польщі та ЄС під час кризи: час на зміни? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>. – Заголовок з екрана.

3. Чех М. Польща – заручник Росії [Електронний ресурс]./М. Чех // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2010. – № 64. – Режим доступу: http://www.ji.lviv.ua/n64texts/cheh_zaruchnyk.htm. – Назва з екрана.

4. Kucharski D. Polska polityka wschodnia – sentymenty czy realia? [Zasób elektroniczny]/D. Kuczarski//Myśl. – 2012. – №2 – Tryb dostępu: http://www.rodaknet.com/rp_kucharski_9.htm. – Nazwa na ekranie

5. Sepioł Janusz O polskiej polityce wschodniej [Zasób elektroniczny] J. Sepioł. – Tryb dostępu: <http://www.sepioł.pl/aktualnosci/O-polskiej-polityce-wschodniej.html>. – Nazwa na ekranie